

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ В МЕЖАХ СІЛЬСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВПО

Оптимальне використання територій сільського середовища відноситься до дуже важливих питань пов'язаних із розвитком сучасних процесів урбанізації, так як, в більшості регіонів країни спостерігається збільшення сільської територіальної експансії, а це у більшості випадків зумовлено неефективним урегулюванням планування розширення і розвитком села.

Така тенденція щодо постійного зростання, розширення і освоєння територій сільського середовища потребує додаткового залучення територіальних ресурсів. В той же час, збільшення села за рахунок відчуження прилеглих при сільських територій ускладнюється, що пов'язано із жорсткими обмеженнями залучення земель сільськогосподарського призначення під забудову житлових будинків для ВПО.

Значне місце в системі нормативно-правових підходів щодо використання сільських територій може відігравати зона громадських центрів, що в сукупності створює проектний сільський каркас і тоді може впливати на його функціональне використання і також на оптимізацію територіальної організації.

При відповідних розмірах і господарської направленості села, існуючі навколо них антропогенного непорушені території були здатні підтримувати певний рівень екологічної рівноваги, сприяти знешкодженню утворюваних відходів, очищенню водойм, атмосферного повітря.

Порівняльна характеристика використання сільських територій в різних селах східного, західного, південного та центрального регіонів, приведена в табл. 1.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз розподілу міських територій

Чисельність населення	Селищні території		Поза селищні території	
	% від території забудов	кв ² /особу	% від території забудов	кв ² /особу
500 осіб	36,5	90	63,5	156,5
250 - 500 осіб	33,6	145	66,4	286,6
50 - 100 осіб	38,7	223,3	61,3	353,8
50 осіб	43,2	216,9	56,8	285,5
В середньому	44,5	129,8	55,5	147,5

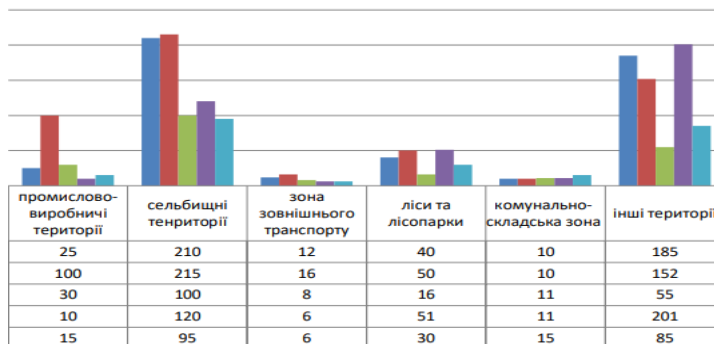

РИС. 1. Витрати сільських територій на одну особу

На діаграмі чітко можна побачити, що основну частину сільських територій (від 50 % до 65 %) займають селищні та виробничі території, кожна з інших міських зон складає не більше ніж 5 % (комунально-складська зона та зона зовнішнього транспорту), або 10 % (ліси та лісопарки).

Тому, беручи до уваги всю важливість нагальної проблеми ефективного використання територій міського середовища, підвищення ефективності використання власне зон зовнішнього транспорту і комунально-складських принципово не впливає на вирішення поставлених завдань і має суттєве значення лише для безпосередніх користувачів цих територій, особливо, враховуючи оподаткування відповідних земельних ділянок.

Оптимальне використання територій сільського середовища відноситься до дуже важливих питань пов'язаних із розвитком сучасних процесів урбанізації, так як, в більшості регіонів країни спостерігається збільшення територіальної експансії, а це у більшості випадків зумовлено неефективним урегулюванням планування розширення і розвитком села. Навіть при інтенсивному озелененні сільської території і наявності власних водних об'єктів сільські можливості відтворення кисню є значно нижчими від тієї потреби, що може бути забезпечена лише за рахунок рослинності і водної поверхні неурбанізованих просторів, загальна площа яких

у 20-30 разів перевищує сільську територію. Потреба села з населенням у один млн. чол. у воді у 400- 500 млн. м³/рік.

На території села не може сформуватися така кількість поверхневого стоку, а запасів підземних вод, як правило, недостатньо. Місто отримує воду із річок, водосховищ і озер, водозбірний басейн яких у декілька разів перевищує його власну територію.

Велике село споживає життєві ресурси, які створюються природою на величезних просторах, що в сотні і тисячі разів перевищують площу самого села.

Задоволення потреб зростаючих міст у воді, їжі, електроенергії, рекреації та ін. ресурсах потребує якісної зміни технологій їх отримання і використання. Це стосується, у першу чергу скорочення забору води із природних джерел шляхом зниження водоспоживання виробництвом і збільшення повторного використання води, зниження питомої енергомісткості в усіх сферах людської діяльності, підвищення врожайності сільськогосподарських угідь та збільшення рекультивації земель, розвиток нових форм рекреації і формування психології життя «без надлишків». Екологічна оптимізація урбоєкосистем – це мінімізація негативної дії міст на довколишні території, збереження біорізноманіття, раціональне використання селом ресурсів навколишнього природного середовища. Такий напрямок технологічного і соціального розвитку суспільства диктується ресурсними обмеженнями нашої планети.

Для кожного населеного пункту і відрізка часу існує своє ранжирування ресурсів за їх значущістю (дефіцитністю) для розвитку сільської території. Як правило, для більшості сіл України в наш час найбільш важливими є територіальні ресурси.

Загальносистемний характер має дефіцит енергетичних ресурсів. Саме мобільність територіальних ресурсів надає їм найголовніше значення в проблемі сільського розвитку, в той час як дефіцит ресурсів мобільних може бути вирішений за рахунок їх переміщення в певну точку з інших, більш-менш віддалених місць локалізації. Саме такий сучасний та науково обґрунтований підхід і дозволить організацію сільського середовища, що буде комфортним, екологічно безпечним і зручним для кожного жителя міста.

На сучасному етапі постійно відбуваються наукові пошуки та розробляються наукові методи для дослідження сільського середовища, як складної багатокомпонентної екосистеми. Останнім часом у спеціальній науковій літературі все частіше зустрічається інформація, що присвячена актуальним питанням організації і дієвості сільського середовища. Варто пам'ятати, що у селах, особливо великих, не завжди присутні сприятливі умови для проживання, тому всі такі дослідження ставлять собі на мету приведення сільських територіальних зон різного призначення до зони комфорту. Але на сьогодні майже не має загальноприйнятних рішень, інформація щодо таких напрямів досліджень є дуже розрізною і закріплена в різних нормативних документах. Системний підхід в організації сільського середовища може сприяти і допомагати у вивченні зв'язків між окремими екологічними явищами і чинниками, соціальними, антропогенно-природними та природними системами. Зокрема, біологічний підхід базується на основних фундаментальних положеннях біологічної науки і основними принципами є: рівновага, конкуренція та екологічні процеси інвазії, сукцесії і домінування. Ієрархія, плямистість і збурення - деякі інші основоположні принципи екології. Інші включають еластичність, стійкість, витривалість і мінливість. Просторовий підхід оперує наступними принципами – просторова елементарна неоднорідність та їх же масштабна диференціація; методами дослідження. Вищезазначені підходи і методи з різних напрямків наукової думки, а найголовніше отримані результати, доцільно об'єднувати і застосовувати для подальшої інтерпретації з використанням сучасних інформаційних технологій. Це може бути проривом у вивченні сільського середовища.

Отже, проаналізувавши швидко зростаючі та все більш складні сільські екологічні проблеми в усьому світі постає нагальне питання щодо розробки комплексних підходів. Дослідження екологічного стану сільського середовища і є таким цілісним підходом, який може впоратися з цим завданням.

Список використаних джерел

1. Пацева І.Г., Герасимчук О.Л., Кагукіна А.М. Системний підхід управління відходами об'єднаних територіальних громад. Екологічні науки. 2022. Вип. 43. С. 181-184
2. Пацева І.Г., Алпатова О.М., Демчук Л.І., Кірейцева Г.В., Левицький В.Г. Сучасний стан навколишнього природного середовища в умовах впливу війни. Екологічні науки : науково-практичний журнал. 2022. Вип. 4 (43). С.19-22.
3. Кратко О.В., Мунтян Л.Я., Демчук Л.І. Екологічна безпека України в контексті сталого розвитку. Екологічні науки : науково-практичний журнал. 2021. Вип. 7(34). С. 219-224